

ДИПЛОМАТИЧНІ ПРЕДСТАВНИЦТВА РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ У СВІТІ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ

Мищенко Михайло Григорович,
*магістр історії,
аспірант кафедри міжнародних відносин та
гуманітарних студій
Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова
maykl2451@gmail.com
orcid.org/0000-0002-2573-4794*

Мета роботи. Статтю присвячено процесу розвитку Постійних дипломатичних представництв Радянської України у світі другої половини ХХ століття.

Методи. Основою методологічного висвітлення дослідження є загальнонаукові та спеціально-історичні методи, а також наукові принципи. Розгляд структурних особливостей формування дипломатичного апарату Української Радянської Соціалістичної Республіки та Постійних представництв Радянської України здійснено за допомогою структурно-функціонального методу. Використання наукового методу системного аналізу дало змогу виявити та простежити порядок взаємозв'язку Постійних представництв України з іншими дипломатичними інституціями. Застосування історико-генетичного методу дало можливість простежити процес формування органів української дипломатії другої половини ХХ століття. Під час вивчення архівних матеріалів було використано метод джерелознавчого аналізу. Висвітлення процесу розвитку дипломатичних представництв Радянської України другої половини ХХ століття пов'язано з використанням проблемно-хронологічного та історико-порівняльного методів. У роботі використані такі наукові принципи: історизму, наступності, цілісності, системності, об'єктивності.

Результати. У статті проаналізовано основні аспекти розвитку та діяльності Постійних дипломатичних представництв Радянської України у другій половині ХХ століття. Показано процес співпраці фахівців дипломатичного апарату з державними органами Радянської України. Простежено процес зміни кількісного складу працівників дипломатичного корпусу Радянської України у другій половині ХХ століття. Розкрито особливості роботи українських дипломатів за кордоном. Висвітлено процес взаємодії українських дипломатів з українською діаспорою. Відображено вплив українського дипломатичного корпусу на формування й визначення основних напрямів міжнародної політики Української Радянської Соціалістичної Республіки.

Висновки. Доведено, що, попри перебування України у складі СРСР, відбувався поступовий процес розвитку інституцій українського дипломатичного апарату та Постійних дипломатичних представництв Радянської України за кордоном у другій половині ХХ століття.

Ключові слова: ООН, ЮНЕСКО, Радянський Союз, дипломатія, міжнародні відносини, міжнародна організація.

DIPLOMATIC MISSIONS OF SOVIET UKRAINE IN THE WORLD OF THE SECOND HALF OF THE XX CENTURY

Mishchenko Mykhailo Hryhorovych,
*Master of History,
Postgraduate Student at the Department of International
Relations and Humanities
National Pedagogical Dragomanov University
maykl2451@gmail.com
orcid.org/0000-0002-2573-4794*

The purpose of the work. The article is devoted to the process of development of the Permanent Diplomatic Missions of Soviet Ukraine in the world of the second half of the XX century.

Methods. The basis of methodological coverage of this article are general and special-historical methods, as well as scientific principles. Consideration of the structural features of the formation of the diplomatic apparatus of the Ukrainian Soviet Socialist Republic and the Permanent Missions of Soviet Ukraine is shown using the structural-functional method. The use of the scientific method of system analysis allowed to identify and trace the order of interrelation of the Permanent Missions of Ukraine with other diplomatic institutions. The application of the historical-genetic method allowed us to trace

the process of formation of the bodies of Ukrainian diplomacy in the second half of the XX century. The method of source analysis was used during the study of archival materials. Coverage of the process of development of diplomatic missions of Soviet Ukraine in the second half of the XX century is associated with the use of problem-chronological and historical-comparative method. The following scientific principles are used in the work, namely: historicism, continuity, integrity, systematics, objectivity.

Results. The article analyzes the main aspects of the development and activity of the permanent diplomatic missions of Soviet Ukraine in the second half of the XX century. The process of cooperation of specialists of the diplomatic apparatus with the state bodies of Soviet Ukraine is shown. The process of changing the number of employees of the diplomatic corps of Soviet Ukraine in the second half of the XX century is traced. The peculiarities of the work of Ukrainian diplomats abroad are revealed. The process of interaction of Ukrainian diplomats with the Ukrainian diaspora is highlighted. The influence of the Ukrainian diplomatic corps on the formation and determination of the main directions of international policy of the Ukrainian Soviet Socialist Republic is reflected.

Conclusions. It is proved that, despite the fact that Ukraine was part of the USSR, there was a gradual process of development of institutions of the Ukrainian diplomatic apparatus and Permanent Diplomatic Missions of Soviet Ukraine abroad in the second half of the XX century.

Key words: UN, UNESCO, Soviet Union, diplomacy, international relations, international organization.

1. Вступ

Сучасний процес формування міжнародних відносин світу пов'язаний із розв'язанням багатьох міжнародних проблем. Ефективне розв'язання важливих міжнародних питань залежить від якісної роботи працівників дипломатичної служби. Активний процес становлення української міжнародної дипломатичної діяльності триває останні 30 років. Налагодження Україною міжнародних контактів відбувається завдяки ефективній роботі працівників дипломатичного апарату. Особливої уваги потребує період другої половини XX століття. У зазначений час сформувалася нова система міжнародних відносин світу, яка вплинула на подальший розвиток української дипломатії, а також відбувалося становлення й розвиток дипломатичної служби та Постійних представництв Української Радянської Соціалістичної Республіки (далі – УРСР) у світі.

Формування та розвиток закордонних дипломатичних представництв України зазначеного періоду не досить висвітлене в сучасній історіографії. У наявних наукових розвідках, які представлені працями радянських, українських і зарубіжних дослідників, зокрема М.М. Білоусова (Белоусов, 1982), В.М. Корецького (Корецкий, 1989: 333–336), В.А. Василенка (Василенко, 1984), Ю.С. Біленкової (Біленкова, 2014), Г.Й. Удовенка (Удовенко, 1984), В.В. Аспатуриана (Aspaturian, 1960), В.В. Хімея (Хімей, 2012), О.Г. Івченка (Івченко, 1987) та інших, відображено політико-правову сторону формування дипломатичної служби України. З огляду на це та з урахуванням нових матеріалів Галузевого державного архіву Міністерства закордонних справ України необхідно розглянути процес становлення дипломатичного корпусу Радянської України у другій половині XX століття.

Мета статті полягає в тому, щоб на основі комплексного вивчення історіографічної основи та вітчизняних архівних документів другої половини XX століття простежити процес формування

й діяльності Постійних представництв УРСР зазначеного періоду, а також висвітлити маловідомі факти їхньої дипломатичної діяльності.

2. Формування та розвиток дипломатичних представництв УРСР у 1944–1969 рр.

Відновлення дипломатичної діяльності України на міжнародній арені було пов'язане зі створенням у 1944 р. Народного комісаріату закордонних справ Української Радянської Соціалістичної Республіки. Формування української міжнародної політики у другій половині XX століття відбувалося на основі міжнародного та радянського законодавства (Мищенко, 2020). Основні засади міжнародної дипломатичної діяльності Радянської України були закріплені в Конституції СРСР 1936 р., Конституції УРСР 1937 р. та Конституції УРСР 1978 р. (Верховна Рада Союзу Радянських Соціалістичних Республік, 1977; Верховна Рада Української Радянської Соціалістичної Республіки, 1978).

За активної роботи українських дипломатів у 1950-х рр. в ООН було підготовлено низку міжнародних актів, які були прийняті Генеральною Асамблеєю ООН (Мищенко, 2019). Керівництво УРСР залучало до участі в міжнародних конференціях представників української інтелектуальної еліти, які допомагали сформувати багатоаспектне уявлення про Україну (Галузевий державний архів Міністерства закордонних справ України, спр. 41636: 14). У зв'язку зі зростанням міжнародної діяльності Радянської України з лютого 1958 р. розпочинає свою роботу Постійне представництво Української Радянської Соціалістичної Республіки при ООН чисельністю в 9 осіб, з яких 3 – дипломатичні працівники, 6 – адміністративно-технічний персонал. Необхідно наголосити на тому, що основне завдання Постійного представництва УРСР при ООН полягало в реалізації Україною своєї міжнародної політики відповідно до українського, міжнародного та радянського законодавства (Галузевий державний архів Міністерства закордонних справ України, спр. 871а: 5–23).

Чисельність Постійного представництва УРСР при ООН не була сталою. У 1959 р. кількість працівників Постійного представництва України при ООН було зменшено на одного штатного працівника, а в 1961 р. становила 10 осіб (Галузевий державний архів Міністерства закордонних справ України, спр. 1050: 6). У 1962 р. було відкрите Постійне представництво Української Радянської Соціалістичної Республіки при ЮНЕСКО в Парижі (Галузевий державний архів Міністерства закордонних справ України, спр. 1054: 7). Варто зазначити, що у своїй діяльності в міжнародних організаціях дипломатичні делегації та фахівці Постійного представництва Української Радянської Соціалістичної Республіки при ООН тісно співпрацювали з Академією наук Радянської України (Галузевий державний архів Міністерства закордонних справ України, спр. 1115: 5). Співпраця науковців із дипломатами-міжнародниками мала позитивний характер та сприяла ефективній діяльності українського дипломатичного корпусу на міжнародній арені.

Важливим складником здійснення Радянською Україною своєї міжнародної політики було інформування зарубіжних країн щодо досягнень у сферах науки, культури та техніки. Велику увагу Постійне представництво Української Радянської Соціалістичної Республіки при ООН приділяло роботі з українською еміграцією. Постійне представництво Радянської України встановило тісні контакти з Лігою американських українців. Співпраця з американськими українцями сприяла прямому обміну інформацією між республікою та українською діаспорою в США. Ефективна робота українських дипломатів допомогла налагодити зв'язок і співпрацю з друкованими виданнями української діаспори, а саме: «Громадський голос», «За синім океаном», «Українські вісті», «Карпатська Русь» (Галузевий державний архів Міністерства закордонних справ України, спр. 1269: 10–12). Наслідком цієї комунікації стало ознайомлення широкого кола іноземних читачів із життям Радянської України.

Варто зауважити, що Постійне представництво Української Радянської Соціалістичної Республіки при ООН у Нью-Йорку здійснювало практичну допомогу з організації зустрічей із працівниками міжнародних інституцій та окремими громадськими діячами, науковцями, дипломатичними делегаціями з України. У Секретаріаті ООН від Радянської України в 1963 р. працювали 11 людей. У Секретаріаті ООН за українською квотою працював 1 представник у Статистичному бюро, 1 – у Бюро операцій технічної допомоги, 1 – у Бюро загальних економічних досліджень, 2 – у Соціальному бюро, 1 – у Бюро персоналу, 1 – у Службі публікацій, 2 – у секції перекладачів, а також 1 стажист у Департаменті з політичних

питань і справ Ради Безпеки (Галузевий державний архів Міністерства закордонних справ України, спр. 1269: 14–16).

3. Особливості розвитку дипломатичних представництв УРСР у 1970–1980 рр.

У 1970 р. чисельність робітників Постійного представництва Радянської України при ООН була збільшена до 13 осіб (Галузевий державний архів Міністерства закордонних справ України, спр. 2307: 12). У 1971 р. у секретаріатах міжнародних організацій від України працювали 34 дипломати: у Секретаріаті ООН – 20, у Секретаріаті ЮНЕСКО – 10, у Міжнародному бюро праці – 4 (Галузевий державний архів Міністерства закордонних справ України, спр. 1842: 9). З 1972 р. розпочало свою роботу Постійне представництво Української Радянської Соціалістичної Республіки при Економічній організації ООН у Женеві. З 1976 р. було збільшено чисельність персоналу Постійного представництва Радянської України в місті Женеві. Кількісний склад Постійного представництва УРСР у місті Женеві становив 5 працівників, з яких 3 – дипломатичні працівники, 2 – адміністративно-технічний персонал (Галузевий державний архів Міністерства закордонних справ України, спр. 2310: 3). Станом на 1 січня 1979 р. від України за кордоном перебували 79 представників (67 дипломатів та 12 фахівців адміністративно-технічного персоналу). З них 16 працювали в Постійних представництвах Української Радянської Соціалістичної Республіки, 3 – у посольствах і генеральних консульствах Радянського Союзу, 2 – в інших закордонних радянських установах, 58 спеціалістів – у секретаріатах міжнародних організацій (Галузевий державний архів Міністерства закордонних справ України, спр. 3754: 10).

У 70-х рр. ХХ століття українські дипломати активно представляли республіку на міжнародній арені. У 1970 р. Україна стала учасником Всесвітньої організації інтелектуальної власності, у 1972 р. – членом спеціального комітету з питань міжнародного тероризму, у 1975 р. – учасником Комітету з питань здійснення прав палестинського народу, у 1978 р. – учасником Комітету з питань інформації. Українська дипломатична делегація у 1972–1975 рр. брала активну участь у Комітеті з питань науки й техніки в цілях розвитку. Українські дипломати в 1977–1979 рр. були учасниками Програми ООН з питань навколишнього середовища (Мищенко, 2019).

У 1981 р. в Постійному представництві УРСР при ООН (м. Нью-Йорк) працювали 13 фахівців (9 дипломатів та 4 адміністративно-технічні працівники). Варто зазначити, що 5 службовців від Міністерства закордонних справ Української Радянської Соціалістичної Республіки працювали у складі Постійного представництва

Союзу Радянських Соціалістичних Республік при ООН, 2 українські фахівці працювали в Постійному представництві Радянської України в місті Женеві, 2 дипломатів від України працювали у складі Постійного представництва Радянського Союзу при ЮНЕСКО, ще 1 – у складі Посольства Союзу Радянських Соціалістичних Республік у Канаді. Загалом у складі міжнародних секретаріатів від України працювали 37 фахівців (34 дипломати та 3 адміністративно-технічні спеціалісти): в ООН – 23 дипломати та 3 фахівці адміністративно-технічного напрямку, у ЮНЕСКО – 5, у Міжнародній організації праці – 2, у складі Міжнародного агентства з атомної енергії – 3, у Всесвітньому поштовому союзі – 1 (Галузевий державний архів Міністерства закордонних справ України, спр. 41636: 16–19).

Наприкінці 1982 р. по лінії Міністерства закордонних справ Радянської України за кордоном працювали 19 спеціалістів, з яких 13 фахівців – у Постійному представництві Української Радянської Соціалістичної Республіки при ООН (9 дипломатів і 4 особи адміністративно-технічної служби), 2 українські дипломати – у складі Постійного представництва Союзу Радянських Соціалістичних Республік при ООН, 2 українські фахівці брали участь у роботі Постійного представництва Союзу Радянських Соціалістичних Республік при ЮНЕСКО, 1 український дипломат працював у складі Постійного представництва Союзу Радянських Соціалістичних Республік при міжнародних організаціях міста Відня, ще 1 – у посольстві Радянського Союзу в Канаді (Галузевий державний архів Міністерства закордонних справ України, спр. 44246: 29).

Варто зауважити, що основою дипломатичного корпусу України у другій половині ХХ століття були Постійні представництва Української Радянської Соціалістичної Республіки при міжнародних організаціях у таких містах, як Нью-Йорк, Женева, Відень. У другій половині 80-х рр. ХХ століття відбулося скорочення кількості дипломатів

у секретаріатах ООН відповідно до «Програми скорочення». Необхідно зазначити, що розвиток дипломатичної діяльності України у другій половині 80-х рр. ХХ століття істотно погіршився. Така ситуація була зумовлена ускладненням фінансування ООН та міжнародних організацій, що призвело до скорочення чисельності дипломатів. Водночас істотне значення для зменшення дипломатичної активності УРСР мав мораторій і вимога США стосовно зменшення чисельності дипломатичних представництв СРСР, УРСР та Білоруської РСР при міжнародних організаціях (Галузевий державний архів Міністерства закордонних справ України, спр. 6473а: 1–8).

4. Висновки

Дипломатичне представництво Радянської України у світі другої половини ХХ століття було представлене роботою фахівців від УРСР у складі міжнародних організацій, інституцій, під час різних міжнародних сесій, семінарів тощо. Українські дипломати працювали в Постійному представництві України при ООН у Нью-Йорку, Постійному представництві України при Економічній організації ООН у Женеві, Постійному представництві України при ЮНЕСКО в Парижі. Завдяки ефективній роботі дипломатів Постійного представництва УРСР при ООН були налагоджені зв'язки з організаціями української діаспори США.

Працівники Постійних представництв Української Радянської Соціалістичної Республіки офіційно виступали від імені держави на міжнародній арені та представляли її інтереси. Українські дипломати працювали в посольствах і генеральних консульствах Радянського Союзу. Реалізація Радянською Україною міжнародної політики відбувалася на основі міжнародного та радянського законодавства. Чисельність працівників дипломатичного корпусу не була сталою та залежала від міжнародної активності України у світі, зовнішньополітичної кон'юнктури та від фінансування дипломатичної служби УРСР.

Література:

1. Aspaturian V.V. The Union Republics in Soviet Diplomacy: A Study of Soviet Federalism in the Service of Soviet Foreign Policy. Geneva ; Paris : E. Droz, 1960. 241 p.
2. Біленкова Ю.С. Внесок дипломатичного відомства УРСР у питання міжнародно-правового регулювання ядерних озброєнь (1945–1991 рр.). *Право і Безпека*. 2014. № 3. С. 7–13.
3. Белоусов М.М. Участие Украинской ССР во взаимодействии стран социализма в ООН. *Вестник Киевского университета. Серия «Международные отношения и международное право»*. 1982. № 14. С. 5–14.
4. Василенко В.А. Правові аспекти участі УРСР у міжнародних відносинах. Київ : Політвидав України, 1984. 124 с.
5. Галузевий державний архів Міністерства закордонних справ України. Ф. 1. Оп. 2. Спр. 871а. 25 арк.
6. Галузевий державний архів Міністерства закордонних справ України. Ф. 1. Оп. 2. Спр. 1269. 38 арк.
7. Галузевий державний архів Міністерства закордонних справ України. Ф. 1. Оп. 2. Спр. 1842. 5 арк.
8. Конституція (Основний Закон) Союзу Радянських Соціалістичних Республік : Закон Союзу Радянських Соціалістичних Республік від 7 жовтня 1977 р. / Верховна Рада Союзу Радянських Соціалістичних Республік. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001400-77>.

9. Конституція Української Радянської Соціалістичної Республіки : Закон Української Радянської Соціалістичної Республіки від 20 квітня 1978 р. № 888-IX / Верховна Рада Української Радянської Соціалістичної Республіки. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/888-09>.
10. Корецький В.М. Избранные труды : в 2 кн. ; Институт государства и права Академии наук Украинской ССР. Киев : Наукова думка, 1989. Кн. 2. 500 с.
11. Галузевий державний архів Міністерства закордонних справ України. Ф. 1. Оп. 2. Спр. 1115. 17 арк.
12. Галузевий державний архів Міністерства закордонних справ України. Ф. 1. Оп. 2. Спр. 6473а. 10 арк.
13. Міщенко М.Г. Формування та діяльність дипломатичної служби України в 1950–1970 рр. *Гілея: науковий вісник*. 2019. Вип. 149. № 10. Ч. 1 : Історичні науки. С. 127–130.
14. Міщенко М.Г. Міжнародна дипломатична діяльність УРСР в другій половині ХХ ст.: історико-правовий аналіз. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія «Історичні науки»*. 2020. Т. 31(70). № 1. С. 27–30.
15. Галузевий державний архів Міністерства закордонних справ України. Ф. 1. Оп. 2. Спр. 3754. 65 арк.
16. Галузевий державний архів Міністерства закордонних справ України. Ф. 1. Оп. 2. Спр. 41636. 40 арк.
17. Галузевий державний архів Міністерства закордонних справ України. Ф. 1. Оп. 2. Спр. 44246. 58 арк.
18. Галузевий державний архів Міністерства закордонних справ України. Ф. 1. Оп. 2. Спр. 2310. 43 арк.
19. Устав Организации Объединённых Наций и Устав Международного Суда : международный документ от 26 июня 1945 г. / Организация Объединённых Наций. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010.
20. Галузевий державний архів Міністерства закордонних справ України. Ф. 1. Оп. 2. Спр. 1054. 11 арк.
21. Галузевий державний архів Міністерства закордонних справ України. Ф. 1. Оп. 2. Спр. 1490. 14 арк.
22. Удовенко Г.Й. В інтересах миру і співробітництва. Українська РСР в Організації Об'єднаних Націй. Київ : Знання, 1984. 45 с.
23. Івченко О.Г. Україна в системі міжнародних відносин: історична ретроспектива та сучасний стан. Київ : РІЦ УАННП, 1987. 687 с.
24. Хімей В.В. УРСР у міжнародних відносинах періоду блокового протистояння. *Сіверянський літопис: всеукраїнський науковий журнал*. Чернігів : Чернігівський державний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка, 2012. № 5/6. С. 184–190.
25. Галузевий державний архів Міністерства закордонних справ України. Ф. 1. Оп. 2. Спр. 1050. 8 арк.
26. Галузевий державний архів Міністерства закордонних справ України. Ф. 1. Оп. 2. Спр. 2307. 113 арк.

References:

1. Aspaturian, V.V. (1960). *The Union Republics in Soviet Diplomacy: A Study of Soviet Federalism in the Service of Soviet Foreign Policy*. Geneva; Paris: E. Droz, 241 p. [in English].
2. Bilenkova, Yu.S. (2014). Vnesok diplomatichnoho vidomstva URSS u pytannia mizhnarodno-pravovoho rehuliuвання yadernykh ozbroien (1945–1991 rr.) [The contribution of the diplomatic mission of the Ukrainian SSR to the issue of international legal regulation of nuclear weapons (1945–1991)]. *Pravo i Bezpeka – Law and Security*, no. 3, pp. 7–13 [in Ukrainian].
3. Belousov, M.M. (1982). Uchastie Ukrainskoy SSR vo vzaimodeystvii stran sotsializma v OON [Participation of the Ukrainian SSR in the interaction of the countries of socialism in the UN]. *Vestnik Kievskogo universiteta. Seriya “Mezhdunarodnye otnosheniya i mezhdunarodnoe pravo” – Bulletin of Kyiv University. Series “International Relations and International Law”*, no. 14, pp. 5–14 [in Russian].
4. Vasylenko, V.A. (1984). *Pravovi aspekty uchasti URSS u mizhnarodnykh vidnosynakh [Legal aspects of the USSR's participation in international relations]*. Kyiv: Polityvdav Ukrainy, 124 p. [in Ukrainian].
5. Haluzevyi derzhavnyi arkhiv Ministerstva zakordonnykh sprav Ukrainy [Sectoral State Archive of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine], fund 1, description 2, case 871a, 25 p. [in Ukrainian].
6. Haluzevyi derzhavnyi arkhiv Ministerstva zakordonnykh sprav Ukrainy [Sectoral State Archive of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine], fund 1, description 2, case 1269, 38 p. [in Ukrainian].
7. Haluzevyi derzhavnyi arkhiv Ministerstva zakordonnykh sprav Ukrainy [Sectoral State Archive of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine], fund 1, description 2, case 1842, 5 p. [in Ukrainian].
8. Verkhovna Rada of the Union of Soviet Socialist Republics (1977). Konstitutsiia (Osnovnyi Zakon) Soiuzu Radianskykh Sotsialistychnykh Respublik: Zakon Soiuzu Radianskykh Sotsialistychnykh Respublik vid 7 zhovtnia 1977 r. [Constitution (Basic Law) of the Union of Soviet Socialist Republics: Law of the Union of Soviet Socialist Republics of October 7, 1977]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001400-77> [in Ukrainian].
9. Verkhovna Rada of the Ukrainian Soviet Socialist Republic (1978). Konstitutsiia Ukrainskoi Radianskoi Sotsialistychnoi Respubliki: Zakon Ukrainskoi Radianskoi Sotsialistychnoi Respubliki vid 20 kvitnia 1978 r. № 888-IX [Constitution of the Ukrainian Soviet Socialist Republic: Law of the Ukrainian Soviet

- Socialist Republic of April 20, 1978 № 888-IX]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/888-09> [in Ukrainian].
10. Koretskiy, V.M. (1989). *Izbrannye trudy [Selected works]*, in 2 vols. Kyiv: Naukova dumka, vol. 2, 500 p. [in Russian].
 11. Haluzevyi derzhavnyi arkhiv Ministerstva zakordonnykh sprav Ukrainy [Sectoral State Archive of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine], fund 1, description 2, case 1115, 17 p. [in Ukrainian].
 12. Haluzevyi derzhavnyi arkhiv Ministerstva zakordonnykh sprav Ukrainy [Sectoral State Archive of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine], fund 1, description 2, case 6473a, 10 p. [in Ukrainian].
 13. Mishchenko, M.H. (2019). Formuvannia ta diialnist dyplomatychnoi sluzhby Ukrainy v 1950–1970 rr. [Formation and activity of the diplomatic service of Ukraine in 1950–1970]. *Hileia: naukovyi visnyk – Gileya: scientific bulletin*, iss. 149, no. 10, part 1: Historical sciences, pp. 127–130 [in Ukrainian].
 14. Mishchenko, M.H. (2020). Mizhnarodna dyplomatychna diialnist URSS v druhi polovyni XX st.: istoryko-pravovyi analiz [International diplomatic activity of the USSR in the second half of the XX century: historical and legal analysis]. *Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu imeni V.I. Vernadskoho. Serii "Istorychni nauky" – Scientific notes of Taurida V.I. Vernadsky National University. Series "Historical Sciences"*, vol. 31(70), no. 1, pp. 27–30 [in Ukrainian].
 15. Haluzevyi derzhavnyi arkhiv Ministerstva zakordonnykh sprav Ukrainy [Sectoral State Archive of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine], fund 1, description 2, case 3754, 65 p. [in Ukrainian].
 16. Haluzevyi derzhavnyi arkhiv Ministerstva zakordonnykh sprav Ukrainy [Sectoral State Archive of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine], fund 1, description 2, case 41636, 40 p. [in Ukrainian].
 17. Haluzevyi derzhavnyi arkhiv Ministerstva zakordonnykh sprav Ukrainy [Sectoral State Archive of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine], fund 1, description 2, case 44246, 58 p. [in Ukrainian].
 18. Haluzevyi derzhavnyi arkhiv Ministerstva zakordonnykh sprav Ukrainy [Sectoral State Archive of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine], fund 1, description 2, case 2310, 43 p. [in Ukrainian].
 19. United Nations (1945). Ustav Organizatsii Ob'edinennykh Natsiy i Ustav Mezhdunarodnogo Suda: mezhdunarodnyy dokument ot 26 iyunya 1945 g. [Charter of the United Nations and Charter of the International Court of Justice: International Document of June 26, 1945]. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010 [in Russian].
 20. Haluzevyi derzhavnyi arkhiv Ministerstva zakordonnykh sprav Ukrainy [Sectoral State Archive of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine], fund 1, description 2, case 1054, 11 p. [in Ukrainian].
 21. Haluzevyi derzhavnyi arkhiv Ministerstva zakordonnykh sprav Ukrainy [Sectoral State Archive of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine], fund 1, description 2, case 1490, 14 p. [in Ukrainian].
 22. Udovenko, H.Y. (1984). *V interesakh myru i spivrobotnytstva. Ukrainiska RSR v Orhanizatsii Obiednanykh Natsii [In the interests of peace and cooperation. Ukrainian SSR at the United Nations]*. Kyiv: Znannia, 45 p. [in Ukrainian].
 23. Ivchenko, O.H. (1987). *Ukraina v systemi mizhnarodnykh vidnosyn: istorychna retrospektyva ta suchasnyi stan [Ukraine in the system of international relations: historical retrospective and current state]*. Kyiv: RITs UANNP, 687 p. [in Ukrainian].
 24. Khimei, V.V. (2012). URSS u mizhnarodnykh vidnosynakh periodu blokovooho protystoiannia [USSR in international relations during the bloc confrontation]. *Siverianskyi litopys: vseukrainskyi naukovyi zhurnal – Severianskyi Chronicle: All-Ukrainian Scientific Journal*. Chernihiv: Chernihiv State Pedagogical University named after T.G. Shevchenko, no. 5/6, pp. 184–190 [in Ukrainian].
 25. Haluzevyi derzhavnyi arkhiv Ministerstva zakordonnykh sprav Ukrainy [Sectoral State Archive of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine], fund 1, description 2, case 1050, 8 p. [in Ukrainian].
 26. Haluzevyi derzhavnyi arkhiv Ministerstva zakordonnykh sprav Ukrainy [Sectoral State Archive of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine], fund 1, description 2, case 2307, 113 p. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 03.02.2022
The article was received 03 February 2022